

криміналістично значущих критеріїв, тобто здійснити криміналістичну класифікацію таких діянь.

Література:

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-червень 2023 року. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування / Офіс Генерального прокурора. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=233736
2. Вирок Малиновського районного суду міста Одеси від 17.05.2023 у справі № 521/8884/23 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110944669>

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Колодій Д. В.

аспірант

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Албул С. В.

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності

Одеського державного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, професор

22 лютого 2022 року почалася відкрита збройна агресія російської федерації. Через бойові дії велика кількість громадян України вимушені були покинути місця свого постійного мешкання та виїхати на підконтрольну Українській владі територію в пошуках захисту і порятунку. У зв'язку з цим гостро постає питання щодо державної підтримки таких осіб, захисту їх прав і свобод.

На сьогодні правовою основою державної політики у цій сфері є Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Вказаним Законом регулюються питання щодо визначення поняття внутрішньо переміщеної особи; гарантій дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб; захисту від примусового внутрішнього переміщення та примусового повернення на попереднє місце проживання; обліку

внутрішньо переміщених осіб; реєстрації місця проживання внутрішньо переміщеної особи; забезпечення права внутрішньо переміщених осіб на отримання документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, або документів, що посвідчують особу та підтверджують її спеціальний статус; забезпечення реалізації прав зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіту; забезпечення виборчих прав внутрішньо переміщених осіб; обов'язків внутрішньо переміщених осіб; звільнення внутрішньо переміщених осіб, які залишили або покинули своє місце проживання на тимчасово окупованій російською федерацією території України, від негативних наслідків невиконання грошових зобов'язань за кредитними договорами та договорами позики; розподілу повноважень державних органів щодо реалізації державної політики у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб; джерел фінансового та матеріально-технічного забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб; взаємодії органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями з надання допомоги внутрішньо переміщеним особам; міжнародного співробітництва з проблем внутрішньо переміщених осіб [4].

Відповідно до чинного законодавства, внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [2, с. 3].

Зазначені обставини вважаються загальновідомими і такими, що не потребують доведення, якщо інформація про них міститься в офіційних звітах (повідомленнях) Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Міжнародного Комітету Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, розміщених на веб-сайтах зазначених організацій, або якщо щодо таких обставин уповноваженими державними органами прийнято відповідні рішення [4, с. 58].

Україна вживає всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо

запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання в Україні [1].

При цьому, громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, має право на захист від примусового внутрішнього переміщення або примусового повернення на покинуте місце проживання.

Внутрішньо переміщені особи користуються тими ж правами і свободами відповідно до Конституції, законів та міжнародних договорів України, як і інші громадяни України, що постійно проживають в Україні. Забороняється їх дискримінація при здійсненні ними будь-яких прав і свобод на підставі, що вони є внутрішньо переміщеними особами [4].

Чинне законодавство визначає, що внутрішньо переміщена особа має право на:

- єдність родини;
- сприяння органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права у пошуку та возз'єднанні членів сімей, які втратили зв'язок внаслідок внутрішнього переміщення;
- інформацію про долю та місцезнаходження зниклих членів сім'ї та близьких родичів;
- безпечні умови життя і здоров'я;
- достовірну інформацію про наявність загрози для життя та здоров'я на території її покинутого місця проживання, а також місця її тимчасового поселення, стану інфраструктури, довкілля, забезпечення її прав і свобод;
- створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання;
- оплату вартості комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу в місцях компактного поселення внутрішньо переміщених осіб (містечках із збірних модулів, гуртожитках, оздоровчих таборах, будинках відпочинку, санаторіях, пансіонатах, готелях тощо) за відповідними тарифами, встановленими на такі послуги та товари для населення;
- забезпечення органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права можливості безоплатного тимчасового проживання (за умови оплати особою

вартості комунальних послуг) протягом шести місяців з моменту взяття на облік внутрішньо переміщеної особи; для багатодітних сімей, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку цей термін може бути продовжено;

- сприяння у переміщенні її рухомого майна;
- сприяння у поверненні на попереднє місце проживання;
- забезпечення лікарськими засобами у випадках та порядку, визначених законодавством;
- надання необхідної медичної допомоги в державних та комунальних закладах охорони здоров'я;
- влаштування дітей у дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади;
- отримання соціальних та адміністративних послуг за місцем перебування;
- проведення державної реєстрації актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання за місцем перебування;
- безкоштовний проїзд для добровільного повернення до свого покинутого постійного місця проживання у всіх видах громадського транспорту у разі зникнення обставин, що спричинили таке переміщення;
- отримання гуманітарної та благодійної допомоги;
- інші права, визначені Конституцією та законами України [4].

Реалізуючи державну політику у сфері захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, Україна співпрацює з іншими державами, міжнародними організаціями з метою запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення та підтримання умов, що дають змогу таким особам добровільно, в безпечних умовах та з гідністю повернутися до покинутого місця проживання, або умов для інтеграції внутрішньо переміщених осіб за новим місцем проживання в Україні.

Література:

1. Албул С. В. Геноцид – злочини ХХІ століття. *Одеський державний університет внутрішніх справ* [Електронний ресурс]. URL: <http://oduvs.edu.ua/news/геноцид-злочини-ххi-століття/> (дата звернення 10.07.2023).
2. Албул С. В., Колодій Д. В. Особливості оперативної-розшукової характеристики злочинів проти власності внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. Спеціальний випуск № 2. С. 3–22.

3. Поліцейська юрисдикція в умовах воєнного стану: монографія / С. В. Албул, А. М. Бабенко, П. М. Балтаджи та ін.; за заг. ред. Д. В. Швеця, М. О. Семенишина. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 540 с.
4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: закон України від 20.10.2014 № 1706-VII із змін. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18/print> (дата звернення 10.07.2023).

КОЛАБОРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ СКЛАДАМИ ЗЛОЧИНІВ

Коломієць Ю. Ю.

*в. о. завідувача кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук, доцент*

Термін «колабораціонізм» для національного законодавства України є новим, а тому малодослідженим. Кримінальний кодекс України був доповнений ст. 111-1 Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 3 березня 2022 року. Ця стаття передбачає кримінальну відповідальність за різні види колабораційної діяльності і містить сім самостійних складів злочинів. Очевидно, що таким чином законодавець намагається протидіяти не конкретному суспільно небезпечному діянню, а негативному соціальному явищу, що виникає під ідеологічним та збройним впливом держави-агресора на окупованій території України.

Статті 111-1 КК України виявилось не достатньо для притягнення до кримінальності осіб винних у співпраці з державою-агресором, тому КК України було доповнено ст. 111-2 Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо удосконалення відповідальності за колабораційну діяльність та особливостей застосування запобіжних заходів за вчинення злочинів проти основ національної та громадської безпеки» від 14 квітня 2022 року. Перед практиками постало дуже складне завдання – розмежування колабораційної діяльності із суміжними складами злочинів, передбачених ст.ст. 111, 111-2 та ст. 436-2 КК України. Між кримінально-правовими нормами, що передбачають